

הפרדה

מי הורה לאבירנדאל לבצע את הפיגוע במועד זה דווקא, כדי לאפשר את פתיחת המילימה? כמה?

עיראק והמוסד

עליתי שאלה זו כבר בימים הראשונים של המלחמה. שיטות הפעולה של אבירנדאל, מותן והיקפן היו ידועים לי גם אז. בחודשים שלפני המלחמה ערכתי כמה מחקרים בעניין זה. בין השאר ביילתי שעות רבות בדיון עם עיצאם סרטאוי, שחקר את העניין מטעם פת"ח, ושרהפנים האוסטרי דאו, ארוויג לאנץ (כיום שר-החוזק), שהיה ממונה על חקירת הפיגועים באוסטריה. עם ראשית המלחמה היתה השאלה: מי יזם את הפיגוע המסויים בלונדון? **תיאוריה אחת, שעליה שמי תי את הדגש בימייה הראשית של המלחמה, הצביעה לעבר עיראק.**

היה בה הרבה הגיון. אבירנדאל היה המצאה עיראקית. מרכזו היה בעבר דווקא עניין רב בפלישה ישראלית ללבנון. המלחמה בין עיראק ואיראן הגיעה לשיא, והצבא האיראני איים לפלוש לעיראק. עיראק חיפשה באופן נואש אמתלה להפסקת המלחמה. היא יכלה לקוות כי החקפה ישראלית על לבנון תביא לקריאת כל-ערבית להפסקת המלחמה, ותשכנע את האיית-אללה חומייני להיענות לקריאה זו.

התיאוריה היתה הגיונית, אך לא היו לה שום תימוכין. **עיצאם סרטאוי היה משוי כנע כי אבירנדאל מופעל עלי ידי המוסד הישראלי.**

הוא האמין בכך בכל לב. הוא הצביע על הפיגועים האנטי-שמיים הרבים שנוצצו על-ידי אבירנדאל באירופה ושאל: מי מעוניין בחס? הרי זוהי תחמושת לתעמולה הישראלית. הטוענת כי אש"ף הוא גוף אנטי-שמי. הפיגועים עוזרים לישראל ללכד את העם היהודי בעולם סביב מדיניות ההתנחלות וההתפשטות. ומכאן: אבו נירדאל הוא סוכן ישראלי, או שאנשי המוסד הצליחו לחדור לאירגון ולהשפיע על פעילותו מכפנים. היו בידיו הרבה פרטים, שבאו לסייע לבחנה זו.

מכאן הסיק סרטאוי מסקנה פשוטה נוספת: גם הפיגוע בשגריר ארגוב בוצע על פי הוראתו של איראל שרון. כדי לספק את האמתלה למלחמה (אילו חי סרטאוי כיום, היה גילוייו של הייג בורדא מחזקים אותו באמונה זו). אשר למיועד הפעולה, היה לסרטאוי הסבר לדחיופת העניין בעיני שרון והייג. כמשך כמה חודשים ניהל אש"ף משאומתן עקיף עם ארצות-הברית שכמה דרכים, כדי לסכם את התנאים שבהם תסכים ווישגטון לנהל עימו משאומתן רשמי. הידברות זאת התנהלה באמצעות ג'ון ארוויג מרוז, המומחה האמריקאי לביטחון, שישב עם רפאט במשך יותר מחודש 400 עם בהשראת מישרד-החוזק של הייג. הידברות אחרת התנהלה על-ידי סרטאוי עצמו. באמצעות ראש-משל שלתוניסיה, וגם זה הגיע לסיכום עם הייג על ההצעה שימסור אש"ף כתנאי לפתיחת המשאומתן עימו. הצהרת זו היתה צריכה להימסר על-ידי סרטאוי, בשם אש"ף, ב-14 ביוני 1982.

לדעת סרטאוי החליטו הייג ושרון לסכל את המהלך הזה על-ידי פתיחת המלחמה לפני כן.

תאריך חשוב נוסף: בלבנון עמדו להיערך הבחירות לנשיאות, ומנוי וגמור היה עם שרון, וכנראה גם עם הייג, להשליט שם את בשיר אל-ג'מיל ככוח הנשק הישראלי.

משום כך החליט שרון, לדעת סרטאוי, ליצור את הפרובוקציה בראשית יוני, ולפתוח במלחמה מייד לאחר מכן. אבירנדאל פעל על פי הוראותיהם. **כאשר השמיע סרטאוי טעין נה זו בנוכחותי ובנוכחות מתי סלד במסיבת-יעיתונאים בלונדון, נשאלתי על-ידי עיתונאים. ענית: איני מאי מוין בכך ואיני רוצה להאמין בכך. היתה זאת תשובה כנה.** גם עכשיו איני מסוגל להאמין כי שר ישראלי יתן הוראה לרצוח שגריר ישראלי, וכי זרועות-הביטחון של

לעבר ארצות-הברית. כנופיית אבו נירדאל היתה לה למיטרר. האיש ואירגונו עברו לדמשק, ומשם הוא פעל.

כאן התעוררה שאלה: היתכן כי אדם הפועל מדמשק, תחת חסות זרועות הביטחון של הדיקטטורה הסורית, יעז לבצע פעולה בעלת השלכות כה מרחיקות-לכת, כמו הפיגוע בשגריר ארגוב, בלי הסכמת הסורים? **מכאן היה רק צעד הגיוני אחר לעבר המסקנה המתבקשת: שאבו נירדאל ביצע את הפיגוע ביוזמתם ועל סי הוי ראתם של הסורים.**

ברגע הראשון נראתה מחשבה זו כמופרכת מעיקרה. היתכן? מי שיוזם את הפיגוע, רצה במלחמה. מלחמה זו היתה מופנית גם נגד סוריה, והיתה עלולה לסכן את הצבא הסורי, את דמשק, את שילטון חאפז אל-אסד. היכן ההגיון? ואז עלתה בחווי השאלה: האומנם? האומנם ידעו הסורים מראש שזוהי יהיה

הסורים יכלו להניח, בהגיון רב, כי ישראל תהיה מעוניינת בחלוקת לבנון בינה ובין סוריה. אין זה סוד שיש בצמרת ישראל הדוגלים בכך גם היום. **למעשה לא היה הגיון רב בהתקפת שרון על הצבא הסורי. אסד, אדם פיקח והגיוני, לא יכול היה להאמין כי ממשלת-ישראל תרצה בה.**

אומנם, אילו קרא אסד את העולם הזה בעיון, היה יודע לפחות מאז ספטמבר 1981 כי גירוש הסורים מלבנון הוא אחת משלוש המטרות העיקריות של איראל שרון, נוסף על הריסת תשתית אש"ף והקמת ממשלת-בנונת.

ערמונים מן האש

שרון רצה לגרש את הסורים, מפני שרצה להפוך את לבנון למדינת-חסות ישראלית. הוא רצה לחסל את הטילים הסוריים שהוצבו בלבנון, בעיקבות ההחלטה המטופשת

לפי תפיסת אסד, היתה ישראל צריכה להתקיף את כוחות אש"ף, להגיע לכיירות-המערכית, להשמיד את תשתית אש"ף, ללכוד או להרוג את יאסר ערפאת ושאר ראשי אש"ף. **ברמשק היתה מוכנה מראש הנהגה חלופית של אש"ף, שהיתה מורכבת כולה מעושיי-דברה של סוריה.**

(אכן, הנהגת חלופית כזו הוכנה גם על-ידי אש"ף עצמו, לקראת האפשרות שהבסיס שלו בכיירות ייפגע במלחמה הצפויה.)

אילו התגלגלו הדברים כך, היה חלומי של אסד מתגשם. הנהגה העצמאית של אש"ף, החותרת להסדר-שלום עם ישראל ולהקמת מדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצור עדה היתה מושמדת. במקומה היו באים סוכני סוריה, שהיו משעבדים את העניין הפלסטיני כולו לאינטרס הסורי. לטורים אין אינטרס בהקמת מדינה

אבירנדאל (מימין) והפיגוע בבית-הכנסת בווינה ב-1981 את מי הוא שירת?

פלסטינית עצמאית באמת, אלא-לכל היותר במדינה פלסטינית שתהיה אז, כמו לבנון וירדן, מדינת-חסות סורית. **במילים אחרות: ישראל היתה עושה את העבודה השחורה למען סוריה ומוציאה למענה את הערמונים הפלסטיניים מן האש.** הוא היתה מחסלת את אש"ף העצמאי ומשעבדת את לבנון לסוריה הבלתי-מנוצחת.

מתוך קריאה נכונה של העמדה האמריקאית — אולי על סמך ידיעות-מוריעין מוסמכות על מה שהייג אמר לשרון — פעלה סוריה לפי הגיון זה. **היא הורתה לאבירנדאל לבצע במהירות רבה את הפיגוע בלונדון, וכך סיפקה את האמתלה הדרושה לפלישה הישראלית ללבנון.**

הפקדה בשדה-הקרב

של ממשלת-ישראל להפיל את המסך קים הסוריים בעת הקרבות סביב וחלה באפריל 1981. שרון קיווה שבהזדמנות זו יהיה ניתן לחסל גם את הטילים הסוריים בסוריה עצמה (רכב שנמנע מפאת האיום הסובייטי. ברית המועצות מחוייבת על פי חוזה בכתב להגן על השטח הסורי, אך לא על המערך הסורי בלבנון).

יתר על כן, היו בצמרת צה"ל שהאמינו כי המערך הסורי בלבנון, ההולך ומתקשה, מהווה איום על ישראל. לפי גירסה זו יכלה סוריה, אחרי סיום ההתבצרות, לשלוח כוחות פלסטינים להטרדת ישראל, מתוך תיקווה כי צה"ל יתקיף בתגובה את המערך הסורי המבוצר ויוכס. לכן היו אנשי-ביטחון בכירים שהטיפו להתיקפה על הצבא הסורי בלבנון לפני סיום התבצרותו.

האפטי אליאסד, ברוב חובי מתו, ידע שכל הטענות האלה הן שטותיות. הוא לא העלה על דעתו כי שטויות אלה מקובלות בצמרת ישראל, וכי בתוצאה מכך עומד צה"ל לנהל מלחמה בשתי חזיתות — במזרח נגד המערך הסורי, ובמערב נגד המערך של כוחות אש"ף.

כיוון הרבנים? האם לא עשיתי את השגיאה הקלאסית של חקירה: ייחוס המאחר למוקדם? כלומר: האם איני מייחס לסורים ידעיה על מה שעמד לקרות, תחת לברוק מה ידעו וחשבו במועד הקובע?

מדוע נגד סוריה?

הצבא הסורי לא התכונן להתקפה של צה"ל עליו. גם כשהיה ברור לכל ברדעת שצה"ל עומד להלוטם בלבנון, לא היו הסורים מודאגים. אחרי שכבר פרצה המלחמה, ניתנה לכוחות הסוריים ההוראה שלא לפתוח באש על צה"ל, אלא רק להשיב אש — וגם אז רק ליחידה שעליה נפתחה אש כפועל.

משמע: גם כאשר כבר ידעו הסורים כי צה"ל עומד לתקוף, הם היו מושוכנעים כי ההתקפה תהיה מכוונת רק לעבר כוחות אש"ף, ולא לעבר הצבא הסורי. הנחה זו לא היתה בלתי-סבירה. מאז 1967, כאשר נכנס הצבא הסורי ללבנון בהסכמתה המפורשת של ממשלת יצחק רבין, היה קיים למעשה שיתוף-פעולה בין סוריה וישראל.

ישראל יבצעו הוראה כזאת. לדעתי, הרבר הוא בלתי-אפשרי. **אם כן, מי נותר?**

הוראה מדמשק

משך הזמן התחלתי להגות באפשרות, שנראתה כרצע הראשון בלתי סבירה לחלוטין, אך כמו ברומאין-בלשים, ככל שנודעו לי פרטים נוספים, קרמה תיאוריה זו עור וגידים. מה שהיה בלתי-סביר, קיבל מימד של סבירות רבה, ככל שנפלו שיבעת הצעפים של המזימה, בזו אחר זו.

הדחיפה הראשונה בכיוון זה באה כאשר נודע לי כי לפני המלחמה העביר אבירנדאל את מרבידה-הפעולה שלו מבגדאד לדמשק.

כמשך זמן-מה עשה אבירנדאל רבר בלתי-אפשרי. הוא פעל גם כנגדאר וגם בדמשק, שתי בירות אלה, הטוענות שתיהן לכתר מפילגת-הבעת, הן אויבות כנפשו, ואבירנדאל היה הרבר היחיד שהיה משותף להן. אך בעיקבות מלחמת עיראק איראן וזה עיראק יותר ויותר לעבר המחנה הערבי המתון, וממילא גם